

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ У ПИТАННІ ЗАКРИТТЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЗА КПК УКРАЇНИ

Правова визначеність є одним із невід'ємних елементів забезпечення верховенства права. Разом із тим, ситуація із дотриманням вимоги правової визначеності як у вітчизняному праві в цілому, так і в кримінальному процесуальному праві зокрема, подекуди залишає бажати кращого. Тож, в межах даної публікації звернемо увагу на проблеми, породжені правовою невизначеністю щодо однієї із підстав для закриття кримінального провадження, а саме щодо підстави, передбаченої п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК України.

Так, відповідно до вказаного законодавчого положення «кримінальне провадження закривається в разі, якщо після повідомлення особі про підозру закінчився строк досудового розслідування, визначений статтею 219 КПК України, крім випадку повідомлення особі про підозру у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину проти життя та здоров'я особи».

Перш за все, маємо відмітити, що абсолютно не зрозуміло, чому в даному нормативному приписі законодавець робить винятки для тяжких чи особливо тяжких злочинів проти життя та здоров'я особи. Річ у тім, що ст. 219 КПК України, яка регламентує питання строків досудового розслідування, рівно як і ст.ст. 249-295¹, які унормовують порядок продовження таких строків, не мають жодних застережень стосовно впливу тяжкості злочину або його спрямованості за предметом посягання на порядок обчислення чи продовження строку досудового розслідування. Стаття 219 КПК України встановлює абсолютно чіткі граничні строки досудового розслідування для злочинів усіх чотирьох видів тяжкості. Тож, залишається незрозумілим, яке рішення з позиції п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК України має прийняти правозастосовник, якщо закінчився строк досудового розслідування тяжкого чи особливо тяжкого злочину проти життя та здоров'я особи.

Проте, на наш погляд, більш цікавим є інший ракурс проблеми. Річ у тім, що гіпотеза п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК України передбачає його застосування до процесуальної ситуації, яка виглядає наступним чином: строки досудового розслідування закінчуються, проте прокурор не готовий передати провадження до суду, оскільки за відведення час сторона обвинувачення не назбирала достатньо доказів для забезпечення судової перспективи провадження, а у зв'язку із завершенням строку розслідування подальше збирання доказів виключається. Тобто, якщо перефразувати, то вказану ситуацію з такою ж точністю можна описати наступним чином: не встановлені достатні докази для доведення винуватості особи в суді і вичерпані можливості їх отримати. У свою чергу,

наведене формулювання є не чим іншим як буквральним відтворенням окремої підстави для закриття кримінального провадження, передбаченої п. 3 ч. 1 ст. 284 КПК України. Відтак, законодавець по суті встановив дві можливі підстави для закриття кримінального провадження для однієї і тієї ж фактичної ситуації. При цьому, як це не парадоксально виглядає, але закриття провадження у описаному випадку як за п. 3 ч. 1 ст. 284 КПК України, так і за п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК України з формальної точки зору буде законним.

Проте, якщо поглянути на вищеописану ситуацію із сутнісної сторони, то проблема, на наш погляд, носить характер не локальної технічної помилки, а швидше глобального системного збою у нормативному регулюванні, спрямованому на захист людини як найвищої соціальної цінності. Річ у тім, що досить значна кількість підстав для закриття кримінального провадження передбачена законодавцем не випадково, а для того, щоб максимально чітко віддеференціювати різні життєві ситуації і, залежно від специфіки кожної, передбачити різні юридичні наслідки для учасників кримінального провадження. Саме за наслідками, які настають для учасників кримінального провадження (у першу чергу для підозрюваного, обвинуваченого) залежно від підстави закриття провадження, усі підстави традиційно прийнято поділяти на реабілітуючі і не реабілітуючі. У свою чергу, звернення до Закону України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинуві незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду» дає можливість констатувати, що реабілітуючими є лише підстави для закриття провадження, передбачені п. 1, 2, 3 ч. 1 ст. 284 КПК України. Стосовно ж п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК України, то він, відповідно до вказаного Закону, не передбачає права особи на реабілітацію.

Якщо ставити питання про вирішення вищеописаної проблеми, то, на наш погляд, на рівні правозастосування вона має вирішуватися саме на користь застосування п. 3 ч. 1 ст. 284 КПК України, виходячи із засади верховенства права та Конституції України, як форми об'єктивації невід'ємних прав людини та їх гарантій (зокрема, такої гарантії як презумпція невинуватості, елементом якої є стандарт доказування «поза розумним сумнівом», що передбачає ототожнення недоведеної вини із доведеною невинуватістю). У свою чергу, такий підхід у цілому дає можливість поставити під сумнів доцільність існування п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК України.

Чернушенко Юрій Борисович,

Регіональний представник

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в Полтавській області

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ УПОВНОВАЖЕНОГО
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЩОДО
НЕПРИПУСТИМОСТІ ВЧИНЕННЯ ДОМАШНЬОГО
НАСИЛЬСТВА ТА ЗАПОБІГАННЯ І ПРОТИДІЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ
В РІЗНИХ СФЕРАХ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН**

Одним із важливих напрямів діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини є неприпустимість вчинення домашнього насильства та запобігання і протидії дискримінації в різних сферах суспільних відносин.

Ефективний захист та допомога жертві домашнього насильства – це ті інструменти, які забезпечують право людини на безпечне життя без знущань і страху, право на фізичну та психологічну недоторканність.

Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
Координаційний центр з надання правової допомоги
Регіональний центр з надання безоплатної вторинної правової
допомоги у Полтавській області
Новий болгарський університет
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Інститут підготовки кадрів
Державної служби зайнятості України
Полтавська державна аграрна академія
Дніпропетровський регіональний інститут державного
управління Національної академії державного управління
при Президентові України
Українська асоціація європейських студій
Полтавський обласний центр перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників органів державної влади,
органів місцевого самоврядування,
державних підприємств, установ і організацій

АДАПТАЦІЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

**Матеріали III Всеукраїнської
за міжнародною участю
науково-практичної конференції
25-26 жовтня 2018 року**

Полтава
2018

УДК 340.11 (477) : 341.1
А28

Редакційна колегія:

М. І. Лахижа, д. держ. упр., професор;
О.М.Лемешко, к.ю.н., доцент

Адаптація правової системи України до права Європейського Союзу : теоретичні та практичні аспекти : матеріали III Всеукраїнської за міжнародною участю науково-практичної конференції (м. Полтава, 25-26 жовтня 2018 року). – Полтава : Россава, 2018. – 204 с.

Матеріали III Всеукраїнської за міжнародною участю науково-практичної конференції висвітлюють теоретичні та практичні аспекти проблем адаптації правової системи України до права Європейського Союзу.

Розрахований на юристів, фахівців державного управління, працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, науковців, викладачів, слухачів та студентів.

УДК 340.11 (477) : 341.1

*Матеріали друкуються мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори.*

*Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу
Полтавського юридичного інституту Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого заборонено*

© Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, 2018